

ہفت جہاز عرفانی

تالیف:

دکتر داود اسپر

سرشناسه	: اسپرهم، داود، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: هفت جستار عرفانی / تألیف داود اسپرهم.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات آریان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۲ ص.
شابک	: 978-600-8688-42-6
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: در انتهای کتاب چکیده انگلیسی مقالات آورده شده است.
موضوع	: عرفان -- مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع	: Mysticism -- Addresses, essays, lectures
موضوع	: تصوف -- مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع	: Sufism -- Addresses, essays, lectures
رده‌بندی ده‌گانه	: BP۲۷۴/۶ الف ۵ ه ۷ ۱۳۹۶
ردیف دیوبند	: ۲۹۷/۸۰۸
شماره کتابشناسی	: ۴۸۳۱۵۹۷

نام کتاب	: هفت جستار عرفانی
تألیف	: دکتر داود اسپرهم
طراح جلد	: علی داودی
نوبت چاپ	: اول، ۱۳۹۶
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت	: ۲۰۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۸۸-۴۲-۶

تهران: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی داریان، پلاک ۶، طبقه اول
 تلفن: ۶۶۴۰۰۲۳۵ - ۶۶۹۷۱۳۴۴

پست الکترونیک: info@arayanbook.com سایت: www.arayanbook.com

« حق چاپ و نشر مجدد این اثر برای انتشارات آریان محفوظ است. »

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار
۱۳	مفهوم «تقلیب عشق کبریا» در متون صوفیه
۵۳	مولانا و هویت انسانی
۸۹	سنخ روانی آپولونی و دیونوسوسی در اسطوره و عرفان ایرانی
۱۳۱	ماه و انسان کامل در اندیشه ابن عربی
۱۶۳	نقش خیال در فرایند ادراک از نظر ابن عربی
۲۰۹	ارگانومی در شعر حافظ و سعدی
۲۴۳	دیگهراسی و آموزه‌های عرفانی
۲۶۳	خلاصه انگلیسی مقالات

پیشگفتار

کتاب حاضر حاوی هفت جستار در باب عرفان و تصوف است. این مجموعه به توصیه و اصرار دانشجویان تحصیلات تکمیلی سال‌های اخیر دانشگاه علامه طباطبائی و دیگر دانشگاه‌ها که برایشان دروس عرفانی گفته‌ام گردآوری شده است. غیر از جستار آخر که متن اصلاح شده سخنرانی در باب عرفان و مفهوم دیگری است، بقیه جستارها مقالاتی هستند که همگی به مجلات علمی-پژوهشی به زیور چاپ آراسته شده‌اند. این هفت جستار هرچند در موضوعات متنوع عرفانی نگاشته شده‌اند اما به نوعی وحدت فکری و نظری منسجم و مشخصی بر همه آن‌ها سایه افکنده است. خوانندگان فهیم و دقیق این جستارها با رشته پیوند دهنده آن‌ها زمانی آشنا خواهند شد که تمام مجموعه را یکجا بخوانند؛ اما با این حال تک تک مطالب هر کدام زمینه‌ای از مباحث را مستقل از دیگری پی گرفته و به نتیجه رسانده است.

در مقاله «تغلیب عشق کبریا» برای نخستین بار یک تقسیم‌بندی از مراتب و حالات عشق از دید مولانا مطرح شده‌است و در ذیل آن مجموعه اصطلاحات رایج در منابع صوفیه بخصوص در مثنوی و غزلیات شمس مطرح گردیده‌است. برای گسترش بحث به متون دیگر همان اصطلاحات در آثار عرفای دیگر بخصوص عطار و سنایی و شاعران پس از مولانا پیگیری شده تا تصویر کاملی از بحث ارائه شود. در مقاله «مولانا و هویت انسانی» بر نگرش خاص صوفیه بر مفهوم هویت در کنار هویت‌های فردی، قومی و ملی تأکید شده‌است. غرض از این پژوهش استخراج مبانی نظری هویت در عرفان و نشان دادن وجه متعالی آن نسبت به بحث هویت در آراء و اندیشه‌های نحله‌ها و مکاتب دیگر است. آیا عرفان قادر است هویت را پیش نهد که در آن همزیستی جهانی بهتری امکان پذیر شود. در مقاله «سرم به عنوان» سنخ روانی آپولونی و دیونوسوسی در اسطوره و عرفان ایرانی، سنخ‌های مدعی نیچه در باب یونانی بودن سنخ عقل و عشق یا روان هنجارپذیر و هنجارگریز آدمی که در تمدن یونان جسته بود، در اسطوره و عرفان ایرانی نشان داده می‌شود. ادعای تقدّم تمدن ایرانی بر تمدن یونانی صرفاً محدود به مباحث تاریخی نیست، بلکه در هزارتوی پنهان اسطوره‌ها و عرفان نیز قابل پیگیری و مطالعه است. نقطه عطف این مقاله ظهور دو سنخ یاد شده در سلوک عملی و نظری صوفی است. در مقاله «پهارم با عنوان «ماه و انسان کامل در اندیشه ابن عربی» به عرفان یکی از شاخص‌ترین عرفای نظری توجه شده‌است. در تفکر وحدت وجودی شیخ اکبر بین «ارسم گوناگون از جمله؛ عالم انسانی، عالم فلکی، عالم عنصری و عالم حروف و اعداد وحدتی سخت برقرار است. ماه که به دور خورشید (هستی بخش عالم فلکی) می‌چرخد نماد کاملی است از انسان کامل که مألوه الله است. بنابراین سیر ماهانه او دقیقاً مطابق با سیر و سلوک انسانی است. در مقاله پنجم «نقش خیال در فرایند ادراک از نظر ابن عربی» به یکی از کلیدی‌ترین اصطلاحات عرفان نظری یعنی

«خیال» توجه شده است. خیال مثالی که زائیده اندیشه ابن عربی است، نهادی ادراکی و فراتر از خیال بسیط و خیال انتزاعی در سنت فلسفی ارسطویی است. نقطه اتصال و انفصال کثیر و واحد؛ لفظ و معنی؛ ظاهر و باطن؛ متن و فهم؛ واقعیت و حقیقت و تمام عوالم دو قطبی در خیال مثالی است. در مقاله ششم با عنوان «ارگانومی در شعر حافظ و سعدی» به سنجش شیوه بهره گیری دو استاد غزل سران، عاشقانه و عارفانه یعنی سعدی و حافظ از یک اصطلاح ادبی صوفیانه توجه شد است. در این پژوهش نشان داده شده است که حافظ بر خلاف سعدی اصطلاحان مرتبط با ارگانومی معشوق را به نماد و رمز تبدیل می کند و بار معنایی وسیع تر را به آنها می بخشد و از این جهت خواننده غزل های خود را وادار به مکث و درنگ می کند. جستار هفتم بررسی دیدگاه عرفان نسبت به مفهوم «دیگری» است. مفهوم «دیگری» یکی دو دهه هست که از دغدغه های مباحث علوم اجتماعی، فلسفه فرهنگ، مطالعات روان شناسی و روانکاوی است و در دنیای معاصر آثار و تبعات مهمی بر آن نهاده شده است. در این بخش نشان داده شده است که در منابع عرفانی نیز می توان در این موضوع نقطه نظرهای سازنده و تأثیر گذاری سراغ گرفت.

امیدوارم این تلاش ناچیز برای علاقه مندان چنین مباحث سودمند واقع شود.

والسلام علیکم و آله

کلگری - مورخ ۹/۳/۹۶